

Het wordt wijken of blijven voor de integrale beplantingsmethode

André de Brouwer, Geert de Haan,
Benno Nijland

Bijna iedereen in de sector kent de integrale beplantingsmethode van Frits Ruyten en zal ook de voordelen kennen. Toch wordt deze beplantingsmethode nog relatief weinig toegepast. Een nieuwe organisatie en aanpak rondom de *methode Ruyten* moet daar verandering in brengen.

Auteur: Hein van Iersel

De afgelopen tien, vijftien jaar is herhaaldelijk gepubliceerd over de integrale beplantingsmethode van Frits Ruyten. Deze methode is 'uitgevonden' bij de aanleg van de Floriade in 2002 en gaat uit van het gebruik van groter of in ieder geval gevarieerder plantmateriaal. Het voordeel hiervan zou zijn dat je op een snellere en vooral ook goedkopere wijze het beoogde eindbeeld van een beplanting bereikt. Frits Ruyten heeft in die vijftien jaar bij verschillende projecten en in publicaties geprobeerd aan te tonen hoe zijn methode werkt. Dat deed en doet hij onder andere via het opstellen van groeicurves van de diverse soorten beplanting, eventueel ondersteund met een zogenaamde beplantingsfilm. Met de groeicurves wordt een voorspelling gedaan over de groei-ontwikkeling van de beplanting over een aantal jaren. De methode Ruyten wil daarmee laten zien dat het voor een beheerder goedkoper is om met relatief groot en gevarieerd plantmateriaal te beginnen dan met bosplantsoen of spullen van allemaal dezelfde maatvoering. Volgens Ruyten is het voorbereiden van een boom goedkoper te organiseren in een boomkwekerij, waar dit veel deskundiger kan

gebeuren. De methode Ruyten zou daarmee goedkoper zijn dan de traditionele blijver-wijkermethode.

Door de aanlegkosten af te zetten tegen de onderhoudskosten zou de integrale beplantingsmethode in vergelijking met de traditionele methode op korte termijn een besparing opleveren.

Succes

Ondanks die overduidelijke voordelen, is de methode van Ruyten toch niet op alle fronten het succes geworden dat men ervan verwacht had. Dit is goed te zien door een bezoek aan het startproject van de methode van Ruyten. Het Prins Bernhardbos is een ongeveer veertig hectare groot wandelbos dat is aangelegd voor de Floriade van 2002. Het unieke van dit project is dat de traditionele blijver-wijkermethode en de methode Ruyten naast elkaar zijn toegepast. Ik bezoek dit bos samen met Frits Ruyten en landschapsarchitect Maarten Grasveld. Als je het bos inwandelt, kom je eerst in een gedeelte dat traditioneel is aangelegd. De bosvlakken zijn daar na meer dan tien jaar fors uitgegroeid en ogen massief en ondoordringbaar. In het tweede deel van

het bos is de methode Ruyten toegepast. Dit bos oogt veel transparanter en vriendelijker voor het menselijk oog. Ruyten: 'Omgevingspsycholoog Agnes van den Berg heeft onderzoek gedaan naar het verschil in ervaring tussen beide bosvlakken. Het blijkt dat bezoekers zich veiliger voelen in het bos dat met de Ruyten-methode is aangelegd.' Dat lijkt mij als niet-deskundige volstrekt logisch. Ergens in de mens zit nog een oermens verborgen, die er rekening mee houdt dat achter ieder ondoordringbaar bosje een leeuw verborgen zit.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om op één locatie de beide methodes op een correcte wijze met elkaar te vergelijken. Dat is niet helemaal zo uitgekomen, omdat in beide bospercelen feitelijk geen onderhoud is gepleegd.

Landschapsarchitect Maarten Grasveld hierover: 'Als je bij de blijver-wijkermethode geen onderhoud pleegt en dus geen dunningen uitvoert om het gewenste eindbeeld te bereiken, dan is de traditionele methode uiteraard goedkoper door de lagere aanlegkosten. Niks doen kost niets, maar dan moet je niet over kwaliteit praten.'

Integrale beplantingsmethode

Voor de integrale beplantingsmethode worden grotere maten plantgoed op de definitieve eindafstand aangeplant. Landschapsarchitect Frits Ruyten deed uitgebreid onderzoek naar de integrale beplantingsmethode en ontwikkelde een computersimulatiemodel, de beplantingsfilm, dat de groei van de aanplant door de jaren heen laat zien. Door de hogere aanlegkosten af te zetten tegen de lage onderhoudskosten zou de integrale beplantingsmethode een besparing opleveren, toont Ruyten met berekeningen aan. De integrale beplantingsmethode is in het voorjaar van 1999 voor het eerst toegepast bij de aanleg van het Prins Bernhardbos in de gemeente Haarlemmermeer.

Blijver-wijkermethode

De blijver-wijkermethode wordt van oorsprong gebruikt in de bosbouw met als doel houtproductie. Bosplantsoen wordt in rijen aangeplant met een onderlinge afstand van 1 tot 5 m. De aanlegkosten van deze beplantingsmethode zijn door het gebruik van goedkoop plantmateriaal laag. Het gebruik van de blijver-wijkermethode in een recreatiegebied brengt echter nogal wat onderhoud met zich mee, waardoor dit duur uitpakt. Bomen en planten moeten gedurende hun ontwikkeling geroid en gesnoeid worden om andere ruimte te geven om te groeien. Het duurt zeker vijftien jaar voordat het jonge plantgoed is uitgegroeid tot een bos met enige belevingswaarde.

Winst op gebied van biodiversiteit en sociale veiligheid

Ton den Dulk van de gemeente Zwijndrecht heeft de afgelopen jaren twee keer ervaring opgedaan met de IBR methode. De eerste keer voor de aanleg van een industrieterrein. De tweede keer voor de inrichting van een entreegebied van Zwijndrecht. Den Dulk: 'Op bedrijventerrein Bakestein hebben we de traditionele methode en de methode Ruyten met elkaar vergeleken. Innovirens verzorgde daar het ontwerp. Wat daarbij opvalt is dat je met de traditionele methode feitelijk dichte groene muren aan het maken bent, terwijl je bij de methode Ruyten een veel transparanter beeld krijgt. Dat is zowel voor de sociale veiligheid als de biodiversiteit een plus. Het kostenaspect was op dit industrieterrein Zwijndrecht volgens Den Dulk overzichtelijk: 'Bij ons komt realisatie uit hetzelfde potje als onderhoud. Ik hoefde dus alleen mijn teamleider te overtuigen, dat hij nu weliswaar extra kosten heeft, maar dat deze na verloop van tijd terug komen'. Op het industriegebied gaat het om een oppervlak van 300 vierkante meter. Het tweede terrein, Brugweg is groter. Ongeveer 1500 meter.

Frits Ruyten

Methode nog nooit honderd procent volgens de regels uitgevoerd

In het dorpje Oud-Sabbinge moest vanwege de uitbreiding van een camping natuurcompensatie plaatsvinden. Dat kon gelukkig op een ongeveer 3,5 hectare grote akker, die zodanig dicht bij de dorpskern ligt dat dit nieuwe bos ook recreatief kan worden gebruikt. De inwoners van het dorp zijn intensief betrokken bij het ontwerp van Frits Ruyten voor dit parkbos. Namens de gemeente Goes was Joachim Koutstaal betrokken bij de realisatie van het project in de eerste maanden van 2012. Koutstaal heeft een ambivalente houding ten opzichte van de methode. Enerzijds ziet hij de voordelen. Anderzijds ziet hij ook hoe moeilijk het is de methode volledig toe te passen. Dat begint al bij de planvorming. Deze schrijft voor dat je alleen die bomen en struiken

plant die echt thuishoren op een locatie. Een loffelijk streven, aldus Koutstaal, maar niet erg realistisch, omdat gebruikers en beheerders toch vaak specifieke wensen hebben en deze door extra voorzieningen en grondbewerkingen en of bemesting ook zullen proberen te realiseren. Hetzelfde geldt voor het fenomeen beplantingsfilm. Stel dat uit de beplantingsfilm naar voren komt dat een boom na tien jaar vijftien meter hoog moet zijn en de boom blijft steken bij 13 of 14 meter. Vervang je die boom dan? Natuurlijk niet, je gaat geen vitale bomen of struiken kappen. Een andere belangrijk probleem is dat je de methode –aldus Koutstaal– bijna onmogelijk af zult kunnen prijzen bij een aannemer. Geen enkel aannemer is bereid tegen een reële premie het inboet risico voor de komende 10 jaar op zich te nemen voor plantmateriaal dat door derden is uitgezocht en geleverd. Wat wel mogelijk zou zijn, is om het totaalpakket ontwerp, aanleg en beheer langjarig bij één aannemer neer te leggen. Het bovenstaande is er volgens Koutstaal ook de reden voor dat de methode Ruyten nog nooit ergens honderd procent volledig volgens de regels is uitgevoerd. Ook niet in Oud-Sabbinge.

Markt

Een tweede reden dat de beplantingsmethode van Ruyten misschien niet altijd het succes heeft gebracht dat ze verdient, is wellicht het wat theoretische en in de ogen van groenprofessionals misschien onduidelijke karakter. Dit vakblad heeft een aantal beheerders gevraagd wat zij vinden van de integrale beplantingsmethode van Ruyten. Al snel blijkt dan dat een aantal beheerders en aannemers de methode of niet kent, of als ingewikkeld en niet relevant voor hun situatie ziet. Daarnaast snappen alle ondervraagde beheerders dat papier geduldig is en dat de beoogde besparing in zekere zin theoretisch is en alleen gehaald kan worden als op een goede manier naar hetzelfde eindbeeld wordt gewerkt. Een aannemer zei zelfs letterlijk: 'Als er een ton bespaard kan worden op het toepassen van kleiner plantmateriaal, dan zal dat in de huidige tijd heel snel gebeuren. De burger is blij omdat het gebied is vergroend, en de beheerder gaat ervan uit dat er wel een oplossing komt voor het beheersprobleem.' Daarbij komt dat beheer en aanleg door de toepassing van het schotten-

Maatvoering belangrijk, maar let vooral ook op goede grondbewerking

Paul van Lier van Rijkswaterstaat Noord-Brabant heeft in Waalre bij Eindhoven ervaring opgedaan met de methode Ruyten. Aanleiding waren hier bezwaren van de bewoners tegen een zeven meter hoog geluidsscherm om de A2 op een vijf meter hoge dijk. Van Lier is op zich tevreden met de methode Ruyten op deze locatie. Een kritisch punt heeft Van Lier wel ten aanzien van de grondbewerking. Van Lier: 'Je kunt wel aanleggen met een grotere maat plantgoed, maar alles staat of valt met een goede grondbewerking. Is die niet goed dan staan bomen en planten te kwaveren. Voor ons is dat op dit project echt een leermoment geweest. En bij toekomstige projecten zullen we dat ook zeker als eis naar de aannemer opnemen.'

stelsel slechts zelden worden gefinancierd uit hetzelfde potje. Maarten Grasveld: 'Hier ligt dus het probleem. Men durft niet naar de werkelijke beheerskosten te kijken, ook niet naar de interne kosten die bij dit beheer horen. Men bespaart

liever op de afzonderlijke budgetten, waardoor de kwaliteit steeds verder achteruitgaat en de beheersvraag blijft bestaan. Verdere besparing is alleen nog te behalen door het groen dan maar helemaal weg te halen. Maakt men de aanleg- en

Maarten Grasveld

beheerskosten wel samen inzichtelijk, dan blijkt de methode Ruyten wel degelijk goedkoper uit te vallen dan de traditionele blijver-wijkermethode en ziet men dat met een beperkt beheer toch kwaliteit kan worden verkregen.'

Instituut Ruyten

De architecten die veel met de methode Ruyten werken, hebben klaarblijkelijk ingezien waar het aan schort en hebben een meer praktische aanpak rondom de aanpak van Ruyten bewerkstelligd, waardoor beter wordt ingespeeld op de huidige behoefte en mogelijkheden in de markt. Het gedachtegoed van de integrale beplantingsmethode is ondergebracht in het Ruyten Instituut, een kennisinstituut dat de methode verder verfijnt en kennis uitdraagt naar het onderwijs en de beroepsgroep.

Een aantal landschapsarchitecten: Patrick Ruijzemaars, Jan-Hein Moors en Maarten Grasveld, gaat zich voortaan actief inzetten om de methode te propageren. Frits Ruyten zal zich daarbij alleen opstellen als onafhankelijk adviseur op de achtergrond.

Maarten Grasveld: 'Groen krijgt in ons vakgebied vooral aandacht tijdens het ontwerpproces en het voortraject van een opdracht, en gek genoeg worden wijzigingen van een groenontwerp binnen ons vakgebied eigenlijk zonder protest geaccepteerd. Dit is mede oorzaak van de verschraling van het openbare groen. Door het toepassen van de methode Ruyten kun je daar op een goede manier weerstand tegen bieden.'

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-4646